

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik LXX

Nr 1

WARSZAWA 1963

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXX

1963

I

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1963

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Altman, Juliusz Bardach, Józef Gierowski, Aleksander Gieysztor,
Stanisław Herbst, Witold Kula, Gerard Labuda, Kazimierz Lepszy, Marian
Małowist, Kazimierz Piwarski, Marian H. Serejski

REDAKTOR

Bogusław Leśnodorski

SEKRETARZ

Tadeusz Łepkowski

A. 398

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 310261

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10

Nakład 2101+189 egz. Ark. wyd. 24,5 ark. druk. 15,75+0,75

Papier druk. sat. kl. V. 70 g. 70×100

Oddano do składania 20.XII.62. Podpisano do druku 19.III.63.

Druk ukończono w marcu 1963.

Zam. 506

L-56

Cena zł 30.—

Warszawska Drukarnia Naukowa — Warszawa, Śniadeckich 8.

СОДЕРЖАНИЕ

Витольд Куля — Промышленный перевод. История и перспективы..	3
Труды польско-германской исторической комиссии	
Генрик Зелиньски — Роль Версальского мирного договора в развитии польско-германских отношений после первой мировой войны .	23
Гюнтер Розенфельд — Польско-германские политические отношения после Рапалло и Локарно	35

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКА

Антон Мончак — О кризисе и кризисах XVII века	53
Адам Керстен — Об исследованиях, посвященных возникновению польской печати	69
Герман Раппапорт — В связи с полемикой на тему о начальном периоде политики В. Грабского	85
Чеслав Мадаичик — Еще о программе аграрной реформы в 1939—1944 гг.	93

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Генрик Зинс — Джордж Моколей Тревельян (Trevelyan)	103
РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ РЕЦЕНЗИИ	115
АРХИВНАЯ ИНФОРМАЦИЯ	211
ХРОНИКА	219
IN MEMORIAM	240
ПИСЬМА В РЕДАКЦИЮ	247

TABLE DES MATIERES

Witold Kula — Révolution industrielle. Passé et perspectives . . .	3
<i>Travaux de la Commission Historique polono-allemande:</i>	
Henryk Zieliński — Importance du traité de Versailles pour le développement des rapports polono-allemands après la I-re Guerre Mondiale	23
Günther Rosenfeld — Relations politiques polono-allemandes après Rapallo et Locarno	35

DISCUSSIONS ET POLÉMIQUES

Antoni Mączak — Sur la crise et sur les crises du XVII-me siècle .	53
Adam Kersten — Recherches sur les commencements de la presse polonaise	69
Herman Rappaport — Notes marginales concernant la polémique sur la première période de la politique de W. Grabski	85
Czesław Madajczyk — Sur la question des programmes de la réforme agraire en 1939—1944	93

ETUDES ET MATERIAUX

Henryk Zins — George Macaulay Trevelyan	103
COMPTES RENDUS ET CRITIQUES	115
INFORMATIONS D'ARCHIVES	211
CHRONIQUE	219
IN MEMORIAM	240
LETTRES A LA REDACTION	247

SPIS TREŚCI

Witold Kula — Przewrót przemysłowy. Historia i perspektywy. <i>Z prac komisji historycznej polsko-niemieckiej</i>	3
Henryk Zieliński — Znaczenie traktatu wersalskiego dla rozwoju stosunków polsko-niemieckich po I wojnie światowej	23
Günther Rosenfeld — Stosunki polityczne polsko-niemieckie po Ra- pallo i Locarno	35

DYSKUSJE I POLEMIKI

Antoni Mączak — O kryzysie i kryzysach XVII wieku	53
Adam Kersten — W sprawie badań nad początkami prasy polskiej . .	69
Herman Rappaport — Na marginesie polemiki na temat pierwszego okresu polityki W. Grabskiego	85
Czesław Madajczyk — Jeszcze w sprawie programów reformy rolnej w latach 1939—1944	93

STUDIA I MATERIAŁY

Henryk Zins — George Macaulay Trevelyan	103
---	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Marks o sprawie polskiej — Emanuel Halicz	115
Ojczyzna — Naród — Rewolucja — Tadeusz Łepkowski	121
Jedna z nowszych ocen Deutsche Polenfreundschaft — Anna Owsieńska	126
C. W. Millsa program socjologii humanistycznej — Ryszard Dyoniziak	131
W dwudziestolecie PPR. Przegląd wydawnictw — Aleksander Skar- żyński	137

*

H. Sztajerman, Społeczeństwo zachodniorzymskie w III wieku — Maria Jaczynowska	144
W. i Z. Szafranścy, Z badań nad wczesnośredniowiecznym osadnictwem wiejskim w Biskupinie — Andrzej Nadolski	149
Die Berichte der Generalprokuratoren des Deutschen Ordens an der Kurie, t. I—II — Marian Biskup	153
K. Górski, Starostowie malborscy w latach 1457—1510. Pierwsze półwiecze polskiego Malborka; K. Górski, Dzieje Malborka — Franciszek Mincer	158
J. Dworzaczkowa, Dziejopisarstwo gdańskie do połowy XVI w. — Maria Bogucka	159
J. Goldberg, Stosunki agrarne w miastach ziemi wieluńskiej w drugiej po- łowie XVII w. i w XVIII w. — Stanisław Russocki	160
A. Mączak, Gospodarstwo chłopskie na Żuławach Malborskich w początkach XVII wieku — Andrzej Wyczański	163
J. K. Karys, Senovės lietuvių pinigai. Istorija ir numizmatika — Jerzy Ochmański	166
A. Zajączkowski, Główne elementy kultury szlacheckiej w Polsce. Ideologia a struktury społeczne — Stefan Gruszecki	170
J. Jacoby, Boguslaus Radziwill — der Statthalter des grossen Kurfürsten in Ostpreussen — Bohdan Królikowski	171
A. Ciechanowiecki, Michał Kazimierz Ogiński und sein Musenhof zu Sio- nim — Zbigniew Góralski	174

E. Halicz, Geneza Księstwa Warszawskiego — Juliusz Willaume, Tadeusz Łepkowski	175
E. Birke, Frankreich und Ostmitteleuropa im 19. Jahrhundert. Beiträge zur Politik und Geistesgeschichte — Mieczysław Żywczyński	181
J. Leskiewiczowa, Warszawa i jej inteligencja po powstaniu styczniowym 1864—1870 — Ryszard Kołodziejczyk	184
O. Knauer, Österreichs Männer des öffentlichen Lebens von 1848 bis heute — Karol Koranyi	186
A. Chih, L'occident „chretien” vu par les Chinois vers la fin du XIX ^e siècle (1870—1900) — Marian H. Serejski	187
G. Wormser, La republique de Clemenceau — Józef Dutkiewicz	190
J. Pajewski, „Mitteleuropa”. Studia z dziejów imperializmu niemieckiego w dobie pierwszej wojny światowej — Adam Galos	193
A. Ajnenkiel, Położenie prawne robotników rolnych w Polsce (1918—1939) — Antoni Czubiński	196
Z. Landau i B. Skrzyszewska, Sprawa Gabriela Czechowicza przed Trybunałem Stanu. Wybór dokumentów — Ludwik Hass	199
S. Gać, Udział 2 Armii Wojska Polskiego w operacji praskiej — Stanisław Herbst	203
E. Bayer, Wörterbuch zur Geschichte. Begriffe und Fachausdrücke — Zbigniew Góralski	204
K. Górską-Gołaską, Katalog planów miast i wsi wielkopolskich — Tadeusz Lalik	205
Bibliography of Books in Polish or relating to Poland published outside Poland since September 1939 — Wanda Kiedrzyńska	208

INFORMACJA ARCHIWALNA

Materiały Archiwum Związku Harcerstwa Polskiego w Archiwum Akt Nowych — Krystyna Sosnowska, Maria Tarakanowska, Regina Wojciechowska	211
--	-----

KRONIKA

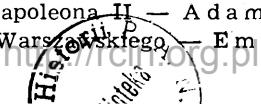
Dyskusja o anarchii polskiej — Ryszard W. Wołoszyński	219
„Życie Warszawy” o zadaniach historii	222
Symposium historyków w Sopocie	224
Obrazy polsko-niemieckie w Rostocku — Józef Gierowski	225
Drugi Kongres Historii Gospodarczej w Aix-en-Provence — Witold Kula	227
Sekcja historii starożytnej — Iza Biežuńska-Małowistowa	230
Niekóre problemy Sekcji II i IV — Marian Małowist	231
Niekóre wyniki Kongresu Historii Gospodarczej — Irena Pietrzak-Pawłowska	233
Herezje i społeczeństwa :	235
Skarbowość miejska w XIII—XV wieku — Henryk Samsonowicz	237
XV Zgromadzenie Societé Jean Bodin w Brukseli — Juliusz Bardach	240
Z działalności Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Państwa i Prawa — Juliusz Bardach	241
Jean Jacques Rousseau w Częstochowie	241
Trzydziestolecie pracy naukowej Mariana Małowista	242
Po zgonie autora Najnowszej Historii Polski	243

IN MEMORIAM

Halina Bachulska (1895—1962) — Kazimierz Konarski	245
---	-----

LISTY DO REDAKCJI

Polska w okresie wpływów Napoleona II — Adam Lewak	247
W sprawie Genezy Księstwa Warszawskiego — Emanuel Halicz	247

TYLKO PRENUMERATA ZAPEWNI REGULARNE OTRZYMYWANIE

KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO

PRENUMERATA KRAJOWA

Zamówienia i wpłaty przyjmują — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO nr 1-6-100.020 — Urzędy pocztowe i listonosze — Księgarnie „Domu Książki” — Oddziały i Delegatury „Ruchu”.

Prenumerata: roczna 120, — zł, półroczna 60,— zł

Zamówienia przyjmowane są do dnia 15 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Bieżące oraz archiwalne numery można nabyć lub zamówić w księgarniach „Domu Książki”, oraz w Ośrodku Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN — Ossolineum — PWN, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki (wysoki parter). Egzemplarze archiwalne można nabywać także w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwalnej „Ruch”, Warszawa, ul. Srebrna 12, konto PKO nr 114-6-700041 VII O/M.

PRENUMERATA ZAGRANICZNA

— Koszt prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę wynosi o 40% drożej — Zamówienia dla zagranicy przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, tel. 20-46-88, konto PKO nr 1-6-100.024.

Les demandes concernant les conditions d'achat de toutes les revues scientifiques polonaises doivent être adressées à l'Entreprise d'Exportation et d'Importation „Ruch”, Warszawa 1, Rue Wilcza 46.

Le contenu de prochains numéros des revues scientifiques ainsi que leurs prix sont indiqués dans le bulletin „Polish Scientific Periodicals”, que vous trouverez dans les bibliothèques et grandes maisons de diffusion de presse de votre pays.